ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)
της 12ης Ιουλίου 1990 *

Στην υπόθεση C-16/89,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του College van Beroep voor het Bedrijfsleven της Χάγης προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του δικαστηρίου αυτού μεταξύ

G. Spronk

και

Minister van Landbouw en Visserij (Υπουργού γεωργίας και αλιείας),

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία του άρθρου 3, σημείο 1, του κανονισμού (ΕΟΚ) 857/84 του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 1984, περί γενικών κανόνων για την εφαρμογή της εισφοράς που αναφέρεται στο άρθρο 5γ του κανονισμού (ΕΟΚ) 804/68 στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων (ΕΕ L 90, σ. 13),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους M. Zuleeg, πρόεδρο τμήματος, J. C. Moitinho de Almeida και F. Grévisse, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: W. Van Gerven
γραμματέας: J. A. Pompe, βοηθός γραμματέας

λαμβάνοντας υπόψη τις έγγραφες παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η ολλανδική κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον B. R. Bot, γενικό γραμματέα του Υπουργείου Εξωτερικών,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

— η γαλλική κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την Edwige Belliard, υποδιευθύντρια οικονομικού δικαίου του Υπουργείου Εξωτερικών, και τον Géraud de Bergues, αναπληρωτή γενικό γραμματέα εξωτερικών υποθέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον Robert C. Fischer, νομικό σύμβουλο,

έχοντας υπόψη την έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση,

αφού άκουσε τις παρατηρήσεις που ανέπτυξαν κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 27ης Μαρτίου 1990 η ολλανδική κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον J. W. De Zwaan, και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 2ας Μαΐου 1990,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με Διάταξη της 21ης Δεκεμβρίου 1988, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 23 Ιανουαρίου 1989, το College van Beroep voor het Bedrijfsleven της Χάγης υπέβαλε, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, τρία προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία του άρθρου 3, σημείο 1, εδάφιο 1, του κανονισμού (ΕΟΚ) 857/84 του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 1984, περί γενικών κανόνων για την εφαρμογή της εισφοράς που αναφέρεται στο άρθρο 5γ του κανονισμού (ΕΟΚ) 804/68 στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων (ΕΕ L 90, σ. 13).

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ του Spronk, κατόχου γεωργικής εκμεταλλεύσεως γαλακτοπαραγωγής, και του υπουργού γεωργίας και αλιείας των Κάτω Χωρών (στο εξής: υπουργός γεωργίας).

3 Από τη δικογραφία προκύπτει ότι ο υπουργός γεωργίας απέρριψε, με έγγραφο της 1ης Απριλίου 1985, την ένσταση που είχε υποβάλει ο Spronk κατά της αποφάσεως με την οποία ο διευθυντής γεωργίας και εφοδιασμού με κτηνοτροφές της επαρχίας του Overijssel αναγνώρισε εν μέρει μόνο το δικαίωμα του ενδιαφερομένου επί ποσότητας αναφοράς, δηλαδή το δικαίωμά του να παραδώσει ορισμένη ποσότητα γάλακτος χωρίς καταβολή της πρόσθετης εισφοράς επί του γάλακτος που καθιερώθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 856/84 του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 1984, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) 804/68 περί κοινής οργανώσεως αγοράς στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων (ΕΕ L 90, σ. 10). Η επίμαχη απόφαση στηρίχθηκε στο άρθρο 11 της αποφάσεως του υπουργού γεωργίας, της 18ης Απριλίου 1984, η οποία εκδόθηκε με σκοπό την εφαρμογή του συστήματος της πρόσθετης εισφοράς στις Κάτω Χώρες.

4 Προς στήριξη της προσφυγής που άσκησε ενώπιον του College van Beroep voor het Bedrijfsleven της Χάγης και με την οποία ζητεί την ακύρωση της ανωτέρω αποφάσεως, ο Spronk ισχυρίστηκε ότι το 1983 οι αρμόδιες εθνικές αρχές είχαν εγκρίνει την πριμοδότηση επιτοκίου για τις επενδύσεις που ήταν αναγκαίες για την υλοποίηση του σχεδίου αναπτύξεως της εκμεταλλεύσεώς του, το οποίο τους είχε υποβάλει σύμφωνα με τις διατάξεις της οδηγίας 72/159/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 17ης Απριλίου 1972, περί του εκσυγχρονισμού των γεωργικών εκμεταλλεύσεων (PB L 96, σ. 1), και ότι επομένως είχαν εγκρίνει την αύξηση της γαλακτοπαραγωγής του κατά ορισμένο ποσοστό. Κατά συνέπεια, ο Spronk φρονεί ότι η προαναφερθείσα ολλανδική υπουργική απόφαση της 18ης Απριλίου 1984, που επιτρέπει στις αρμόδιες εθνικές αρχές να παραχωρούν ποσότητα αναφοράς χαμηλότερη από την παραγωγή που επιτυγχάνεται σύμφωνα με το σχέδιο αναπτύξεως της εκμεταλλεύσεως είναι ασυμβίβαστη προς τις διατάξεις του κανονισμού 857/84 του Συμβουλίου (όπ. π.), το άρθρο 3 του οποίου προβλέπει ακριβώς τη δυνατότητα των κρατών μελών να λαμβάνουν υπόψη, για τον καθορισμό των ατομικών ποσοτήτων αναφοράς, την κατάσταση των παραγωγών που έχουν υποβάλει σχέδιο αναπτύξεως βάσει της ανωτέρω οδηγίας 72/159.

5 Κατόπιν αυτών το College van Beroep voor het Bedrijfsleven ανέστειλε τη διαδικασία και υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

« 1) Πρέπει το άρθρο 3, σημείο 1, του κανονισμού (ΕΟΚ) 857/84 του Συμβουλίου να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι παρέχει στα κράτη μέλη απλώς και μόνο τη διακριτική ευχέρεια να λαμβάνουν υπόψη, κατά τον καθορισμό των ατομικών ποσοτήτων αναφοράς, την κατάσταση των παραγωγών οι οποίοι, στο πλαίσιο της οδηγίας 72/159/ΕΟΚ, υπέβαλαν πριν από την 1η Μαρτίου 1984 σχέδιο για την ανάπτυξη της γαλακτοπαραγωγής, και ότι το οικείο κράτος μέλος είναι πλήρως ελεύθερο να εκτιμήσει αν, και ενδεχομένως κατά ποιο τρόπο, θα κάνει χρήση αυτής της ευχέρειας;

2) Αν δοθεί αρνητική απάντηση στο πρώτο ερώτημα και αν θεωρηθεί ότι τα κράτη μέλη υποχρεούνται, κατά τον καθορισμό των ατομικών ποσοτήτων αναφοράς, να λαμβάνουν υπόψη την κατάσταση των ανωτέρω παραγωγών, μπορούν να συναχθούν από την ορθή εφαρμογή της διατάξεως αυτής του κανονισμού συγκεκριμένα στοιχεία ως προς το είδος και την έκταση αυτής της υποχρεώσεως;

3) Επιτρέπει το άρθρο 3, σημείο 1, του κανονισμού 857/84, βάσει της ερμηνείας που θα δοθεί με τις απαντήσεις στο πρώτο και στο δεύτερο ερώτημα από το Δικαστήριο, στα κράτη μέλη να θεσπίζουν, για τους παραγωγούς οι οποίοι ανέλαβαν υποχρεώσεις για την πραγματοποίηση επενδύσεων, μία ρύθμιση, όπως αυτή που εκτίθεται στο σκεπτικό της παρούσας απόφασης, ακόμη και όταν οι περιορισμοί και οι προϋποθέσεις που τίθενται με αυτή τη ρύθμιση έχουν ως αποτέλεσμα να μην αναγνωρίζεται καν σε ορισμένους από τους παραγωγούς που αναφέρονται στο πρώτο ερώτημα ειδική ποσότητα αναφοράς ή να αναγνωρίζεται ειδική ποσότητα αναφοράς η οποία υπολείπεται — ενδεχομένως κατά πολύ — της ποσότητας που προβλέπεται στο σχέδιο; »

6 Στην έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση αναπτύσσονται διεξοδικώς τα περιστατικά της υποθέσεως της κύριας δίκης, οι επίμαχες διατάξεις του κοινοτικού και του εθνικού δικαίου, η εξέλιξη της διαδικασίας, καθώς και οι έγγραφες παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο. Τα στοιχεία αυτά της δικογραφίας δεν επαναλαμβάνονται κατωτέρω παρά μόνο καθόσον απαιτείται για τη συλλογιστική του Δικαστηρίου.

Επί του πρώτου και του δευτέρου ερωτήματος

7 Από τα στοιχεία της διαφοράς της κύριας δίκης συνάγεται ότι με το πρώτο και το δεύτερο ερώτημα, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, ερωτάται αν το άρθρο 3, σημείο 1, πρώτο εδάφιο, δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού 857/84 επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να παραχωρούν ειδικές ποσότητες αναφοράς στους παραγωγούς που αφορά η διάταξη αυτή ή αν παρέχει συναφώς στα κράτη μέλη ορισμένη διακριτική ευχέρεια· εφόσον συμβαίνει δε το δεύτερο, ερωτάται ποια είναι τα όρια της διακριτικής αυτής εξουσίας τους.

8 Επιβάλλεται ευθύς εξαρχής να υπενθυμιστεί ότι το Συμβούλιο, με τον προαναφερθέντα κανονισμό 856/84, της 31ης Μαρτίου 1984, καθιέρωσε πρόσθετη εισφορά, που επιβάλλεται στις παραδιδόμενες ποσότητες γάλακτος που υπερβαίνουν ορισμένη

ποσότητα αναφοράς που καθορίζεται για κάθε κράτος μέλος. Η εισφορά αυτή οφείλεται είτε από τους παραγωγούς γάλακτος (εναλλακτική λύση Α) είτε από τους αγοραστές γάλακτος ή άλλων γαλακτοκομικών προϊόντων, οι οποίοι την μετακυλίουν επί των παραγωγών που έχουν αυξήσει τις παραδόσεις τους κατ' αναλογία του ποσοστού κατά το οποίο συνέβαλαν στην υπέρβαση της ποσότητας αναφοράς του αγοραστή (εναλλακτική λύση Β).

9 Οι τρόποι υπολογισμού της ποσότητας αναφοράς καθορίστηκαν με τον προαναφερθέντα κανονισμό 857/84 του Συμβουλίου. Δυνάμει του άρθρου 2, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού, η ποσότητα αναφοράς ισούται προς την ποσότητα γάλακτος ή ισοδυνάμου γάλακτος που παραδόθηκε ή αγοράστηκε κατά το ημερολογιακό έτος 1981, προσαυξημένη κατά 1 %. Τα κράτη μέλη μπορούν πάντως, κατά την παράγραφο 2 του ίδιου αυτού άρθρου, να προβλέπουν ότι στο έδαφός τους η ποσότητα αναφοράς είναι ίση με την ποσότητα γάλακτος ή ισοδυνάμου γάλακτος που παραδόθηκε ή αγοράστηκε κατά το ημερολογιακό έτος 1982 ή 1983, πολλαπλασιαζόμενη επί ποσοστό που καθορίζεται κατά τρόπο ώστε να μην δημιουργείται υπέρβαση της εγγυημένης ποσότητας που ισχύει για το οικείο κράτος μέλος.

10 Τα άρθρα 3, 4 και 4α του ίδιου κανονισμού προβλέπουν ορισμένες παρεκκλίσεις από τους ανωτέρω κανόνες, προκειμένου να λαμβάνονται υπόψη ορισμένες ιδιαίτερες καταστάσεις. Συγκεκριμένα, το άρθρο 3, σημείο 1, του κανονισμού 857/84 ορίζει τα εξής:

« Για τον καθορισμό των ποσοτήτων αναφοράς που αναφέρονται στο άρθρο 2 και στα πλαίσια της εφαρμογής των εναλλακτικών λύσεων Α και Β λαμβάνονται υπόψη ορισμένες ιδιαίτερες καταστάσεις υπό τους εξής όρους:

1) Οι παραγωγοί που προσυπέγραψαν ένα σχέδιο ανάπτυξης της γαλακτοκομικής παραγωγής με βάση την οδηγία 72/159/ΕΟΚ, το οποίο κατατέθηκε πριν από την 1η Μαρτίου 1984, μπορούν να επιτύχουν, σύμφωνα με την απόφαση του κράτους μέλους:

— εάν το σχέδιο βρίσκεται ακόμη στο στάδιο της εκτελέσεως, ειδική ποσότητα αναφοράς που λαμβάνει υπόψη τις ποσότητες γάλακτος και γαλακτοκομικών προϊόντων που προβλέπει το σχέδιο ανάπτυξης,

— εάν το σχέδιο έχει εκτελεστεί μετά την 1η Ιανουαρίου 1981, ειδική ποσότητα αναφοράς που λαμβάνει υπόψη τις ποσότητες γάλακτος και γαλακτοκομικών προϊόντων που παραδόθηκαν το έτος κατά τη διάρκεια του οποίου περατώθηκε το σχέδιο.

Μπορούν επίσης να ληφθούν υπόψη, αν το κράτος μέλος διαθέτει επαρκείς πληροφορίες, οι επενδύσεις που πραγματοποιήθηκαν χωρίς σχέδιο ανάπτυξης. »

11 Η ανωτέρω διάταξη έχει ήδη ερμηνευθεί με την απόφαση της 11ης Ιουλίου 1989 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 196/88 έως 198/88 (Cornée, Συλλογή 1989, σ. 2309). Με την απόφαση αυτή το Δικαστήριο ερμήνευσε την πρώτη περίπτωση του πρώτου εδαφίου του σημείου 1 του άρθρου 3 του κανονισμού 857/84, δηλαδή την περίπτωση στην οποία το σχέδιο αναπτύξεως βρίσκεται ακόμη στο στάδιο της εκτελέσεως, υπό την έννοια ότι παρέχει στα κράτη μέλη εξουσία εκτιμήσεως για να προβλέπουν ή όχι την αναγνώριση ειδικών ποσοτήτων αναφοράς στους παραγωγούς που αναφέρονται στη διάταξη αυτή και για να καθορίζουν, ενδεχομένως, το ποσό των χορηγήσεων αυτών (σκέψη 13 της αποφάσεως).

12 Πρέπει να γίνει δεκτό ότι τα κράτη μέλη διαθέτουν την ίδια εξουσία εκτιμήσεως και όταν συντρέχει η κατάσταση που αναφέρεται στη δεύτερη περίπτωση της ιδίας διατάξεως, όταν δηλαδή το σχέδιο αναπτύξεως έχει εκτελεστεί μετά την 1η Ιανουαρίου 1981, όπως εν προκειμένω.

13 Πρέπει πάντως να διευκρινιστεί ότι, όταν ένα κράτος μέλος αποφασίζει να κάνει χρήση της ευχέρειας που έχει να παραχωρεί ειδικές ποσότητες αναφοράς βάσει της διατάξεως αυτής, στην εξουσία εκτιμήσεως που έχει το κράτος αυτό για τον καθορισμό του ύψους των ατομικών ποσοτήτων τίθενται περιορισμοί που απορρέουν από το γράμμα της εν λόγω διατάξεως, από τον σκοπό της και από την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων.

14 Πρώτον, στο σημείο αυτό πρέπει να υπενθυμιστεί ότι, κατά τη δεύτερη περίπτωση της ανωτέρω διατάξεως, το κράτος μέλος πρέπει να « λαμβάνει υπόψη » τις ποσότητες γάλακτος και γαλακτοκομικών προϊόντων που παρέδωσαν οι ενδιαφερόμενοι παραγωγοί κατά το έτος κατά τη διάρκεια του οποίου ολοκληρώθηκε το σχέδιο αναπτύξεως, δηλαδή οι ειδικές ποσότητες αναφοράς πρέπει να τελούν σε ορισμένη σχέση προς τις παραδόσεις. Όπως διευκρίνισε το Δικαστήριο με τη σκέψη 16 της αποφάσεως της 11ης Ιουλίου 1989 (Cornée, όπ. π.), η υποχρέωση του κράτους να « λαμβάνει υπόψη » δεν του επιβάλλει πάντως την τήρηση σχέσεως απόλυτης αναλογίας μεταξύ των παραδιδομένων ποσοτήτων και των ποσοτήτων αναφοράς και επομένως τα κράτη μέλη είναι ελεύθερα, όταν δέχονται ως κύριο κριτήριο το ύψος των παραδόσεων αυτών, να λαμβάνουν επίσης υπόψη και άλλα αντικειμενικά κριτήρια.

15 Δεύτερον, επιβάλλεται να υπενθυμιστεί ότι, όπως επίσης δέχθηκε το Δικαστήριο με την προαναφερθείσα απόφαση Cornée (σκέψη 12), σκοπός του άρθρου 3, σημείο 1, πρώτη περίπτωση, του κανονισμού 857/84 είναι να δώσει στους παραγωγούς, οι οποίοι εφαρμόζουν σχέδιο αναπτύξεως της γαλακτοπαραγωγής που έχει εγκριθεί σύμ-

φωνα με τους όρους που προβλέπει η οδηγία 72/159, τη δυνατότητα να αποκομίσουν τα οφέλη των επενδύσεων που πραγματοποίησαν κατά την εκτέλεση αυτού του σχεδίου. Κατά συνέπεια, όταν, όπως εν προκειμένω, οι ποσότητες γάλακτος και γαλακτοκομικών προϊόντων που παρέδωσαν οι ενδιαφερόμενοι παραγωγοί κατά τη διάρκεια του έτους κατά το οποίο ολοκληρώθηκε το σχέδιο αναπτύξεως δεν είναι αντιπροσωπευτικές της ικανότητας παραγωγής που έχει δημιουργηθεί κατόπιν των επενδύσεων, τα κράτη μέλη, τα οποία είναι αρμόδια για την εφαρμογή της κοινοτικής ρυθμίσεως, οφείλουν να εξασφαλίζουν ότι οι ειδικές ποσότητες αναφοράς τις οποίες παραχωρούν τελούν σε ορισμένη σχέση προς τη νέα αυτή ικανότητα παραγωγής.

16 Στην περίπτωση αυτή οι ειδικές ποσότητες αναφοράς θα πρέπει να μην υπολογίζονται σε συνάρτηση με τις παραδόσεις που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια του έτους κατά το οποίο ολοκληρώθηκε το σχέδιο, αλλά σε συνάρτηση με την ικανότητα παραγωγής της εκμεταλλεύσεως μετά την ολοκλήρωση του σχεδίου, π. χ. κατόπιν αναλογικού υπολογισμού των παραδόσεων για όλο το ημερολογιακό έτος βάσει του ύψους των παραδόσεων που πραγματοποιήθηκαν μετά την ολοκλήρωση του σχεδίου. Πρέπει πάντως να προστεθεί ότι σε καμία περίπτωση η εκτέλεση ενός σχεδίου αναπτύξεως της γαλακτοπαραγωγής δεν παρέχει στον εκτελέσαντα το σχέδιο το δικαίωμα να του παραχωρηθούν ποσότητες αναφοράς ίσες με τις ποσότητες που μπορεί να παραγάγει κατόπιν της εκτελέσεως του σχεδίου και χωρίς να υποστούν οι ποσότητες αυτές καμία μείωση· οι ενδεχόμενες όμως μειώσεις πρέπει να επιβάλλονται βάσει αντικειμενικών κριτηρίων και υπό την προϋπόθεση της τηρήσεως των σκοπών της εφαρμοστέας κοινοτικής ρυθμίσεως.

17 Τέλος, πρέπει να υπενθυμιστεί ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, όπως απαντά πλέον προσφάτως στην απόφαση της 11ης Ιουλίου 1989 (Cornée, όπ. π., σκέψη 14), τα κράτη μέλη υποχρεούνται να τηρούν, κατά τη θέση σε εφαρμογή μιας κοινής οργανώσεως των γεωργικών αγορών, την απαγόρευση των διακρίσεων μεταξύ των παραγωγών της Κοινότητας, την οποία καθιερώνει το άρθρο 40, παράγραφος 3, της Συνθήκης. Κατά συνέπεια, όταν ένα κράτος μέλος παραχωρεί ειδικές ποσότητες αναφοράς βάσει της υπό εξέταση κοινοτικής ρυθμίσεως, οι παραχωρούμενες ποσότητες πρέπει να μην έχουν ως αποτέλεσμα τη δημιουργία διακρίσεων μεταξύ των παραγωγών της Κοινότητας.

18 Από το σύνολο των ανωτέρω σκέψεων προκύπτει ότι στο πρώτο και το δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 3, σημείο 1, πρώτο εδάφιο, δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού 857/84 του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 1984, έχει την έννοια ότι απονέμει στα κράτη μέλη τη διακριτική ευχέρεια να προβλέπουν την παραχώρηση ειδικών ποσοτήτων αναφοράς στους παραγωγούς που αφορά η διάταξη αυτή.

Πάντως, οσάκις ένα κράτος μέλος αποφασίζει να λάβει υπόψη την κατάσταση ορισμένων παραγωγών που αφορά η διάταξη αυτή, πρέπει να λαμβάνει υπόψη:

— τον όγκο των ποσοτήτων γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων που παρέδωσαν οι ενδιαφερόμενοι παραγωγοί εντός του έτους κατά τη διάρκεια του οποίου ολοκληρώθηκε το σχέδιο αναπτύξεώς τους, με την επιφύλαξη ότι, οσάκις οι ποσότητες αυτές δεν είναι αντιπροσωπευτικές της ικανότητας παραγωγής που έχει δημιουργηθεί μετά την ολοκλήρωση του εν λόγω σχεδίου, τα κράτη μέλη πρέπει να μεριμνούν ώστε οι ποσότητες αυτές να τελούν σε ορισμένη σχέση προς την τελική ικανότητα παραγωγής, και

— την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων μεταξύ των ενδιαφερομένων παραγωγών.

Επί του τρίτου ερωτήματος

19 Με το τρίτο ερώτημα το εθνικό δικαστήριο ζητεί να του παρασχεθούν τα κριτήρια βάσει των οποίων θα πρέπει να εκτιμήσει αν συμβιβάζεται με το άρθρο 3, σημείο 1, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 857/84 η ολλανδική ρύθμιση που θεσπίστηκε για την εφαρμογή της διατάξεως αυτής.

20 Από τη δικογραφία προκύπτει ότι η επίμαχη ολλανδική ρύθμιση, και συγκεκριμένα το άρθρο 11 της αποφάσεως του υπουργού γεωργίας και αλιείας, της 18ης Απριλίου 1984, όπως έχει τροποποιηθεί, ορίζει κατ' ουσίαν ότι ειδική ποσότητα αναφοράς μπορεί να παραχωρηθεί αδιακρίτως τόσο στους παραγωγούς που έχουν αναλάβει υποχρεώσεις πραγματοποιήσεως επενδύσεων στο πλαίσιο σχεδίου αναπτύξεως όσο και στους παραγωγούς που έχουν αναλάβει τέτοιες υποχρεώσεις χωρίς να έχουν υποβάλει σχέδιο αναπτύξεως. Και στις δύο περιπτώσεις η ειδική ποσότητα προστίθεται στις παραδόσεις γάλακτος που πραγματοποιήθηκαν κατά το ημερολογιακό έτος πριν από την έγγραφη ανάληψη των υποχρεώσεων πραγματοποιήσεως επενδύσεων, καταρχήν δε παραχωρείται κατ' αποκοπήν ποσότητα 5 500 χιλιογράμμων γάλακτος για κάθε νέα θέση σταυλισμού. Κατά τον υπολογισμό αυτό ο αριθμός των νέων θέσεων σταυλισμού μειώνεται κατά 20 %, εκτός αν πρόκειται για παραγωγούς που ασχολούνται για πρώτη φορά με την παραγωγή γάλακτος και για τους οποίους ισχύει μείωση 10 %. Η κατ' αυτόν τον τρόπο υπολογιζόμενη ποσότητα πολλαπλασιάζεται επί τον συντελεστή 1/2 ή ενδεχομένως 2/3, ανάλογα με τον χρόνο κατά τον οποίο άρχισαν να χρησιμοποιούνται οι νέες θέσεις σταυλισμού.

21 Επομένως, το προδικαστικό ερώτημα αφορά ουσιαστικά το ζήτημα αν αντίκειται στο άρθρο 3, σημείο 1, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 857/84 η εθνική εκτελεστική ρύθμιση που έχει θεσπιστεί για την εκτέλεση του κανονισμού αυτού και έχει τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

— στους παραγωγούς μπορεί να παραχωρηθεί ειδική ποσότητα αναφοράς ανεξαρτήτως του αν έχουν αναλάβει υποχρεώσεις πραγματοποιήσεως επενδύσεων στο πλαίσιο σχεδίου αναπτύξεως ή όχι,

— η ποσότητα αυτή υπολογίζεται βάσει μιας κατ' αποκοπήν ποσότητας που παραχωρείται για κάθε νέα θέση σταυλισμού,

— κατά τον υπολογισμό αυτό, ο αριθμός των νέων θέσεων σταυλισμού μειώνεται κατά 10 % ή κατά 20 %, ανάλογα με το αν πρόκειται ή όχι για παραγωγούς που έχουν μόλις αρχίσει να ασχολούνται με τη γαλακτοπαραγωγή, και

— η ποσότητα που προκύπτει από την εφαρμογή των ανωτέρω κριτηρίων υπολογισμού μειώνεται κατά το ένα τρίτο ή κατά το ήμισυ, ανάλογα με τον χρόνο κατά τον οποίο άρχισαν να χρησιμοποιούνται οι νέες θέσεις.

22 Πρώτον, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το άρθρο 3, σημείο 1, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 857/84 προβλέπει ρητά τη δυνατότητα των κρατών μελών να λαμβάνουν υπόψη τις επενδύσεις που έχουν πραγματοποιηθεί χωρίς σχέδιο αναπτύξεως, εφόσον το κράτος μέλος διαθέτει συναφώς επαρκή στοιχεία.

23 Κατά συνέπεια, δεν αντίκειται προς τη διάταξη αυτή η εθνική ρύθμιση που εξομοιώνει, όσον αφορά την παραχώρηση ειδικής ποσότητας αναφοράς, τους παραγωγούς που έχουν πραγματοποιήσει επενδύσεις χωρίς σχέδιο αναπτύξεως προς τους παραγωγούς που έχουν πραγματοποιήσει τις επενδύσεις στο πλαίσιο ενός τέτοιου σχεδίου, υπό την προϋπόθεση ότι η παραχώρηση ειδικής ποσότητας αναφοράς στην πρώτη κατηγορία παραγωγών βασίζεται σε στοιχεία επαρκή για τη λήψη αποφάσεως.

24 Δεύτερον, πρέπει να γίνει δεκτό ότι ο αριθμός θέσεων σταυλισμού μπορεί να θεωρηθεί αντιπροσωπευτικός της ικανότητας παραγωγής κάθε εκμεταλλεύσεως. Επομένως, δεν είναι δυνατόν να απαγορευθεί στα κράτη μέλη να εξαρτούν, για λόγους απλουστεύσεως του έργου της διοικήσεως, τον όγκο των παραχωρούμενων ειδικών ποσοτήτων από τον αριθμό των θέσεων αυτών και να μη λαμβάνουν υπόψη την όντως πραγματοποιηθείσα παραγωγή, υπό την προϋπόθεση πάντως ότι η κατ' αποκοπήν ποσότητα ανά θέση σταυλισμού καθορίζεται βάσει αντικειμενικών κριτηρίων, όπως π. χ. η μέση εθνική παραγωγή ανά θέση σταυλισμού.

25 Τρίτον, επιβάλλεται να τονιστεί ότι κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ενώπιον του Δικαστηρίου η ολλανδική κυβέρνηση εξέθεσε ότι οι μειώσεις του 10 και του 20 %, που αφορούν, αφενός, τους παραγωγούς που αρχίζουν να ασχολούνται με τη γαλακτοπαραγωγή και, αφετέρου, τους υπολοίπους, προβλέφθηκαν λόγω της ανάγκης σταθεροποιήσεως της παραγωγής στα επίπεδα του 1983, λαμβανομένου παράλληλα υπόψη του περιορισμένου όγκου της εθνικής εφεδρικής ποσότητας, που καθορίζεται εντός των ορίων της συνολικής εθνικής ποσοστώσεως.

26 Δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι η ρύθμιση αυτή βαίνει πέραν των ορίων της διακριτικής εξουσίας που έχουν σχετικά τα κράτη μέλη. Πράγματι, όπως διαπιστώθηκε ήδη κατά την εξέταση του πρώτου και του δεύτερου ερωτήματος, τα κράτη μέλη έχουν διακριτική εξουσία όχι μόνο όταν αποφασίζουν αν θα παραχωρήσουν ή όχι ειδικές ποσότητες βάσει του άρθρου 3, σημείο 1, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 857/84, αλλά και όταν καθορίζουν το ύψος των ποσοτήτων αυτών εντός των ορίων της συνολικής εγγυημένης ποσότητάς τους.

27 Τέλος, δεδομένου ότι πρόκειται για εθνική ρύθμιση που προβλέπει ότι η ποσότητα που προκύπτει από την εφαρμογή των κριτηρίων υπολογισμού που περιγράφηκαν ανωτέρω μειώνεται κατά το ένα τρίτο ή κατά το ήμισυ, ανάλογα με τον χρόνο κατά τον οποίο άρχισαν να χρησιμοποιούνται οι νέες θέσεις σταυλισμού, η ολλανδική κυβέρνηση εξέθεσε ενώπιον του Δικαστηρίου ότι οι μειώσεις αυτές προβλέφθηκαν από την ολλανδική ρύθμιση λόγω του ότι καθίστατο ολοένα και πιθανότερη η επιβολή πρόσθετης εισφοράς, ενώ παράλληλα ήταν περιορισμένη η διαθέσιμη συνολική ποσότητα για την παραχώρηση ειδικών ποσοτήτων αναφοράς.

28 Συναφώς πρέπει να γίνει δεκτό ότι μια εθνική ρύθμιση όπως η ανωτέρω περιγραφόμενη, η οποία προβλέπει μειώσεις ανάλογες με το διάστημα που έχει διαρρεύσει

μεταξύ της πραγματοποιήσεως των επενδύσεων, που αποτελούν τη βάση για την παραχώρηση ειδικής ποσότητας αναφοράς, και της ενάρξεως ισχύος του συστήματος πρόσθετης εισφοράς και επομένως ανάλογα με τον βαθμό στον οποίο μπορούσε να προβλεφθεί η καθιέρωση του συστήματος αυτού, πρέπει να θεωρηθεί ότι συμβιβάζεται με την αρχή της αναλογικότητας, κατά την οποία ο επιδιωκόμενος σκοπός, εν προκειμένω η θέση υπό έλεγχο της αυξήσεως της γαλακτοκομικής παραγωγής σε μια αγορά που χαρακτηριζόταν από σημαντικά διαρθρωτικά πλεονάσματα, πρέπει να επιδιώκεται με τον κατά το δυνατόν λιγότερο επαχθή τρόπο.

29 Η εκτίμηση αυτή δεν μεταβάλλεται από το γεγονός ότι μια τέτοια εθνική ρύθμιση μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα να μην παραχωρείται καμία ειδική ποσότητα αναφοράς σε ορισμένους παραγωγούς που έχουν πραγματοποιήσει επενδύσεις ή έστω η ειδική ποσότητα αναφοράς που τους παραχωρείται να υπολείπεται κατά πολύ της ικανότητας παραγωγής που έχει η εκμετάλλευση κατόπιν της πραγματοποιήσεως των επενδύσεων. Πράγματι, η πραγματοποίηση επενδύσεων, ακόμη και στο πλαίσιο σχεδίου αναπτύξεως, δεν δίνει στον ενδιαφερόμενο επιχειρηματία το δικαίωμα να επικαλεστεί την ύπαρξη δικαιολογημένης εμπιστοσύνης λόγω της πραγματοποιήσεως των επενδύσεων αυτών, ώστε να αξιώσει ειδική ποσότητα αναφοράς, που παραχωρείται ακριβώς λόγω των επενδύσεων αυτών (βλέπε απόφαση της 11ης Ιουλίου 1989, Cornée, όπ. π., σκέψη 27).

30 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, στο τρίτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι δεν αντιβαίνει προς το άρθρο 3, σημείο 1, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 857/84 του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 1984, η εθνική ρύθμιση που έχει θεσπιστεί για την εκτέλεση του κανονισμού αυτού και έχει τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

— στους παραγωγούς μπορεί να παραχωρηθεί ειδική ποσότητα αναφοράς ανεξαρτήτως του αν έχουν αναλάβει υποχρεώσεις πραγματοποιήσεως επενδύσεων στο πλαίσιο σχεδίου αναπτύξεως ή όχι,

— η ποσότητα αυτή υπολογίζεται βάσει μιας κατ' αποκοπήν ποσότητας που παραχωρείται για κάθε νέα θέση σταυλισμού,

— κατά τον υπολογισμό αυτό, ο αριθμός των νέων θέσεων σταυλισμού μειώνεται κατά 10 % ή κατά 20 %, ανάλογα με το αν πρόκειται ή όχι για παραγωγούς που έχουν μόλις αρχίσει να ασχολούνται με τη γαλακτοπαραγωγή, και

— η ποσότητα που προκύπτει από την εφαρμογή των ανωτέρω κριτηρίων υπολογισμού μειώνεται κατά το ένα τρίτο ή κατά το ήμισυ, ανάλογα με τον χρόνο κατά τον οποίο άρχισαν να χρησιμοποιούνται οι νέες θέσεις.

Επί των δικαστικών εξόδων

31 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η ολλανδική κυβέρνηση, η γαλλική κυβέρνηση και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με Διάταξη της 21ης Δεκεμβρίου 1988 το College van Beroep voor het Bedrijfsleven της Χάγης, αποφαίνεται:

1) Το άρθρο 3, σημείο 1, πρώτο εδάφιο, δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού (ΕΟΚ) 857/84 του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 1984, περί γενικών κανόνων για την εφαρμογή της εισφοράς που αναφέρεται στο άρθρο 5γ του κανονισμού (ΕΟΚ) 804/68 στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων, έχει την έννοια ότι απονέμει στα κράτη μέλη τη διακριτική ευχέρεια να προβλέπουν την παραχώρηση ειδικών ποσοτήτων αναφοράς στους παραγωγούς που αφορά η διάταξη αυτή. Πάντως, οσάκις ένα κράτος μέλος αποφασίζει να λάβει υπόψη την κατάσταση ορισμένων παραγωγών που αφορά η διάταξη αυτή, πρέπει να λαμβάνει υπόψη:

— τον όγκο των ποσοτήτων γάλακτος και γαλακτοκομικών προϊόντων που παρέδωσαν οι ενδιαφερόμενοι παραγωγοί εντός του έτους κατά τη διάρκεια του οποίου ολοκληρώθηκε το σχέδιο αναπτύξεώς τους, με την επιφύλαξη ότι, οσάκις οι ποσότητες αυτές δεν είναι αντιπροσωπευτικές της ικανότητας παραγωγής που έχει δημιουργηθεί μετά την ολοκλήρωση του εν λόγω σχεδίου, τα κράτη μέλη πρέπει να μεριμνούν ώστε οι ποσότητες αυτές να τελούν σε ορισμένη σχέση προς την τελική ικανότητα παραγωγής, και

— την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων μεταξύ των ενδιαφερομένων παραγωγών.

2) Δεν αντιβαίνει προς το άρθρο 3, σημείο 1, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού (ΕΟΚ) 857/84 του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 1984, η εθνική εκτελεστική ρύθμιση που έχει θεσπιστεί για την εκτέλεση του κανονισμού αυτού και έχει τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

— στους παραγωγούς μπορεί να παραχωρηθεί ειδική ποσότητα αναφοράς ανεξαρτήτως του αν έχουν αναλάβει υποχρεώσεις πραγματοποιήσεως επενδύσεων στο πλαίσιο σχεδίου αναπτύξεως ή όχι,

— η ποσότητα αυτή υπολογίζεται βάσει μιας κατ' αποκοπήν ποσότητας που παραχωρείται για κάθε νέα θέση σταυλισμού,

— κατά τον υπολογισμό αυτό, ο αριθμός των νέων θέσεων σταυλισμού μειώνεται κατά 10 % ή κατά 20 %, ανάλογα με το αν πρόκειται ή όχι για παραγωγούς που έχουν μόλις αρχίσει να ασχολούνται με τη γαλακτοπαραγωγή, και

— η ποσότητα που προκύπτει από την εφαρμογή των ανωτέρω κριτηρίων υπολογισμού μειώνεται κατά το ένα τρίτο ή κατά το ήμισυ, ανάλογα με τον χρόνο κατά τον οποίο άρχισαν να χρησιμοποιούνται οι νέες θέσεις.

Zuleeg Moitinho de Almeida Grévisse

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 12 Ιουλίου 1990.

Ο γραμματέας

J.-G. Giraud

Ο πρόεδρος του τρίτου τμήματος

M. Zuleeg